

Remissvar om upprättandet av ett Förintelsemuseum

Romska ledamöter i Malmö stads råd för den nationella minoriteten romer inkommer härmed med ett remissvar på den kommande utredningen angående upprättandet av ett Förintelsemuseum. Syftet till denna remiss är att betona vikten av att ett framtida Förintelsemuseum speglar hur Förintelsen drabbade inte enbart den judiska men även den romska befolkningen. Romska ledamöter i Malmö stads råd för den nationella minoriteten romer vill även med detta remissvar framföra att man ser positivt på att Förintelsemuseet placeras i Malmö.

Romerna blev under andra världskriget utsatta för folkmord baserat på etniska grunder, det vill säga på precis samma grunder som folkmordet på judar. Det anser bland annat forskare Ian Hancock och Isabel Fonseca.¹²³ Dessa folkmord utfördes under andra världskriget under det som man nu beskriver som *Förintelsen* eller *the Holocaust*. Den judisk-amerikanske historieprofessorn Henry R. Huttenback menar att det är moraliskt och historiskt fel att exkludera romer från Förintelsen.⁴

”The Gypsies had been murdered in a proportion similar to the Jews: about 80% of them in the area of the countries which were occupied by the Nazis.”
- Simon Wiesenthal (I ett brev till Elie Wiesel den 14 december 1984.)⁵

Redan under det sena 30-talet var romer placerade i SS-arbetsläger då de stämplades som kriminella och antisociala.⁶⁷⁸ Enligt Forum för levande historia ansågs romer vara ett ”främmande raselement” och ett hot mot det ”sunda” och ”ariska” tyska folket och romer drabbades även av Nürnberglagarna 1935. Lagarna förbjöd romer, liksom judar, att gifta sig med tyskar och fräntogs sina medborgerliga rättigheter.⁹ Nazisterna behövde enligt vissa forskare inte införa särskilda lagar för förföljelsen av romer eftersom de sedan långt tidigare ansetts som oönskade medborgare, somliga menar att detta har gjort det enklare att förneka romers utsatthet i Förintelsen.¹⁰

”Den slutgiltiga lösningen” om romer finns noterad och omtalad redan 1938 och i en rapport skriven av Adolf Würth samma år rekommenderades det att den romska frågans kulle lösas på samma sätt som den judiska.¹¹ Forum för levande historia uppger att SS 1942 systematiskt flyttade de romer som fortfarande var vid liv till koncentrations- och utrotningsläger. I likhet med judarna fick romer bära en brun triangel.¹² Heinrich Himmler skrev under denna deportationsordern, det räckte med att vara en åttiondel rom för att föras till

---

¹ Cederberg, Irka. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. Stockholm: Leopard Förlag, 2010, s. 99.

² Fonseca, Isabel. Begrav mig stående, Zigenarna och deras resa. Stockholm: Ordfront förlag, 1995, s. 326.

³ DS 2014:8. Den mörka och okända historien, Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, s. 24.

⁴ Cederberg. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. s. 98.

⁵ Cederberg. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. s. 81.

⁶ Rosenhaft, Eve. The genocide of the Roma – and how commemoration of this ‘forgotten Holocaust’ is shifting. The Conversation. 2018-04-06. <https://theconversation.com/the-genocide-of-the-roma-and-how-commemoration-of-this-forgotten-holocaust-is-shifting-92771> (Hämtad 2020-01-30).

⁷ Fonseca. Begrav mig stående, Zigenarna och deras resa. s. 342.

⁸ Pallas, Hynek. Oanpassbara medborgare, historien om förföljelsen av de tjeckiska romerna. Stockholm: Atlas, 2016, s. 40.

⁹ Forum för levande historia, Romer under Förintelsen.

¹⁰ Fonseca. Begrav mig stående, Zigenarna och deras resa. s. 345.

¹¹ Cederberg. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. s. 83 och 90.

¹² Forum för levande historia, Romer under Förintelsen, <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/forintelsen/romer-under-forintelsen>, (Hämtad 2020-01-30).

koncentrationslägren.¹³ Romerna hade även ett eget läger i Auschwitz-Birkenau, vilket kallades för ”zigenarlägret”. Det revs natten mellan den andra och tredje augusti 1944 och minst 3000 romer mördades.¹⁴

Det dröjde flera årtionden efter kriget innan romer erkändes som offer för rasistisk förföljelse.¹⁵¹⁶ De flesta överlevare fick vänta lika länge innan de fick ekonomisk kompensation.¹⁷ Detta då de efterföljande rättegångarna efter andra världskriget nekade kompensation till romer med hänvisning till att anledningen till deras frihetsberövning till koncentrationsläger var baserat på deras påstådda kriminella bakgrund snarare än på deras etnicitet.¹⁸¹⁹²⁰ Tyska ledare bekräftade 1985 och 1997 att folkmordet på romer ”motiverats av samma rasistiska vansinne som det hade utförts folkmord på judarna, med samma avsikt till planmässig och slutgiltig förintelse”.²¹ Först 1989 erkändes det av världssamfundet att romerna föll offer för nazisternas raspolitik.²² I och med detta ställningstagande bekräftar man grunderna till Förintelsen på romerna. Minnesmonumentet över de romer som föll offer under Förintelsen uppfördes i Berlin så sent som 2012 vilket är tack vare den romska och resande medborgarrättsrörelsen i Tyskland.²³

Vi rekommenderar forskningen kring romernas situation genomförd av bl.a. Donald Kenrick och Grattan Puxon samt hänvisar till lingvisten och författaren Ian Hancock. Även författarna Irka Cederberg och Isabel Fonesca har bidragit till den romska historieskrivningen av Förintelsen.

I *European Parliament resolution of 15 April 2015 on the occasion of International Roma Day – anti-Gypsyism in Europe and EU recognition of the memorial day of the Roma genocide during World War II (2015/2615(RSP))* anges att det folkmord på romer som begåtts av nazisterna, andra regimer samt deras allierade under andra världskriget fortfarande till stor del ignoreras och därmed inte erkänns av allmänheten. Romer blir därmed placerade bland de ignorerade offren. Resolutionen anger även att en europeisk dag ska införas till minne av offren för folkmordet och att denna dag skall benämnas: the European Roma Holocaust Memorial Day.²⁴ Därmed inkluderas romer i definitionen av Holocaust – Förintelsen och bör inkluderas och representeras på det kommande Förintelsemuseet på samma villkor som den judiska gruppen. Detta styrks av professorn i tysk

---

¹³ Cederberg. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. s. 84.

¹⁴ Pallas. Oanpassbara medborgare, historien om förföljelsen av de tjeckiska romerna, s. 41

¹⁵ Fonseca. Begrav mig stående, Zigenarna och deras resa. s. 366-367.

¹⁶ Cederberg. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. s. 96.

¹⁷ Forum för levande historia, Romer under Förintelsen.

¹⁸ Warnock, Barbara. Nazis murdered a quarter of Europe's roma, but history still overlooks this genocide, The Conversation, 2020-01-24 https://theconversation.com/nazis-murdered-a-quarter-of-europes-roma-but-history-still-overlooks-this-genocide-128706?fbclid=IwAR1zp_TQvo0wrs8PzVbYSXsulGRwRdEfyUQQtVgbfN3roYQIy1BVWt55Bfs (Hämtad 2020-01-30).

¹⁹ Fonseca. Begrav mig stående, Zigenarna och deras resa. s. 342.

²⁰ Selling, Jan. Svensk antiziganism, fördomens kontinuitet och förändringen förutsättningar. Lund: Sekel Bokförlag s. 20

²¹ Cederberg. Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma. s. 96.

²² Forum för levande historia, Ett fördrivet folk, <https://www.levandehistoria.se/material/ett-fordrivet-folk> (Hämtad 2020-02-03)

²³ Karola Fings. Auschwitz and the testimony of sinti and roma, RomArchive, <https://blog.romarchive.eu/?p=7336#fn5> (Hämtad 2020-01-30)

²⁴ P8_TA(2015)0095 International Roma Day – anti-Gypsyism in Europe and EU recognition of the memorial day of the Roma genocide during WW II, European Parliament, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0095_EN.html (Hämtad 2020-01-30).

historia, Eve Rosenhaft som menar att folkmordet på romer för många fortfarande är den bortglömda Förintelsen.²⁵

Romska ledamöter i Malmö stads råd för den nationella minoriteten romer vill betona att man ser positivt på att Förintelsemuseet placeras i Malmö. Syftet med det här remissvaret och dess krav är inte att förminska folkmordet på den judiska gruppen utan vi begär att den förintelsen på den romska minoriteten erkänns genom att Förintelsemuseet i sin verksamhet jämlikt inkluderar folkmordet på både judar och romer. Det kan noteras att om den romska Förintelsen hade erkänts redan efter kriget hade den här skrivelsen förmodligen aldrig ha behövt upprättats.

---

²⁵Rosenhaft, Eve. The genocide of the Roma – and how commemoration of this ‘forgotten Holocaust’ is shifting.